

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Розглянуто та затверджено
на засіданні Вченої ради
Інституту педагогічної освіти і
освіти дорослих
протокол №4 від 23.04.2018 р.
Голова Вченої ради
Л.Б. Лук'янова

ПОЛОЖЕННЯ
«Про проходження викладацької практики здобувачами
наукового ступеня доктора філософії»

Київ 2018

I. Загальні положення

1.1. «Положення про проходження викладацької практики здобувачами наукового ступеня доктора філософії» Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України (далі – Положення) регламентує порядок організації і проходження двоетапної виробничої практики аспірантами, які навчаються з відривом та без відриву від виробництва в ШООД НАПН України (далі – Інститут).

1.2. Це Положення розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2017 р. № 1556–II, «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету міністрів від 23 березня 2016 р. № 261, «Положення про забезпечення якості освіти і освітнього процесу здобувачів наукового ступеня доктора філософії» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України» та «Положення про аспірантуру і докторантуру» Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України».

1.3. Викладацька практика на третьому освітньо-науковому рівні є компонентом професійної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, що спрямовано на розвиток фахових компетентностей щодо організації, реалізації освітнього процесу у вищій школі з використанням інновацій та продукуванням власних інноваційних ідей, передбачає викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної і науково-дослідницької діяльності студентів, проведення науково-методичної роботи.

1.4. Терміни проходження практики визначаються графіком освітнього процесу. Кількість кредитів, відведених на проходження викладацької практики, регламентується освітньо-науковою програмою.

1.5. Цим положенням регулюються загальні питання організації, проведення і звітності за результатами проходження викладацької практики.

II. Мета, завдання і предметні результати викладацької практики

2.1. Метою освітньої програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» є розвиток у майбутніх докторів філософії аксіологічних орієнтацій, професійно-наукової, мовно-комунікативної, інформаційної, методологічної культури наукового пошуку, технологічних здатностей, критичного мислення, педагогічної майстерності, інших компетентностей, необхідних для професійної комунікації, науково-професійної і викладацької діяльності, кар'єрного зростання у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих з урахуванням принципів неперервності, інноваційності, прогностичності, гнучкості реагування на суспільні зміни.

2.2. Викладацька практика є складовою освітнього процесу підготовки докторів філософії у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Цей вид практики проводиться у 5 і 7 семестрі і передбачає 2 кредити (60 годин).

2.3. Метою викладацької практики є формування здатності конструювати педагогічний процес на основі сформованості аналітичних, прогностичних, проєктивних і рефлексивних педагогічних умінь, які опосередковуються змістом і цінностями особистості викладача-дослідника.

2.4. Завдання викладацької практики:

- оволодіти здатністю ефективно застосовувати основні психологічні і педагогічні концепції, положення, теорії у викладацькій діяльності; здатність бути наставником молодших колег у вдосконаленні викладацької діяльності; здатністю до професійного самоосвіти, самозростання, самореалізації у процесі викладацької роботи;
- формування здатності до використання прийомів педагогічної майстерності, зокрема прийомів вербальної та невербальної комунікації;
- формування вміння вибудовувати педагогічну взаємодію на засадах співробітництва та партнерства;

- оволодіння технікою налаштування на педагогічну діяльність та технікою керування психічним самопочуттям;
- формування здатності до активного слухання;
- оволодіння прийомами та методами цілеспрямованого професійного вдосконалення.

2.6. Предметними результатами викладацької практики є:

- формування здатності до рефлексивного керування діяльністю студентів (переміщення їх у позицію активного суб'єкта навчання);
- розвиток їхньої компетентності щодо самоуправління власною діяльністю;
- організація процесу навчання як вирішення навчально-пізнавальних проблем на основі творчої взаємодії зі студентами;
- усвідомлення необхідності створення умов для формування у вихованців гуманної позиції у розумінні мети і завдань власної педагогічної діяльності;
- допомогти опанувати механізми використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань освіти, навчання і виховання, оволодіти елементами педагогічної техніки керування собою;
- формування вміння використовувати засоби цілеспрямованого професійного вдосконалення;
- розвиток здатності визначати відповідні завдання викладання і навчання та окреслювати їх таким чином, щоб просувати та трансформувати наукові знання в освітній практиці; визначати, поважати та керуватися етичними, культурними та іншими принципами у викладацькій діяльності.
- формування вміння визначати та вирішувати етичні питання міжкультурної толерантності, наукової етики у процесі науково-дослідницької і викладацької діяльності.

2.7. Навчальна програма викладацької практики здобувачів освіти ступеня доктора філософії, супровідні документи розробляються і

рекомендуються до затвердження випусковими відділами і затверджуються вченою радою Інституту.

2.8. Затвердження / перезатвердження програми викладацької практики здійснюється до початку навчального семестру, в якому вона відбувається.

2.9. Програма викладацької практики підлягає обов'язковому перезатвердженню у випадку внесення до неї змін і доповнень, а також у випадку затвердження нової освітньо-наукової програми.

2.10. Інформація про вимоги щодо виконання програми викладацької практики доводиться до відома аспірантів до початку практики.

2.11. Відповідальність за організацію своєчасної розробки, розгляду та затвердження (перезатвердження) програм викладацької практики несуть завідувачі випускових відділів та керівники практики.

2.12. Кафедри можуть розробляти, окрім програм, інші методичні матеріали, які сприятимуть оптимізації організаційної роботи та підвищенню якості проведення практики аспірантами. Вони носять рекомендаційний характер і не можуть створювати додаткові зобов'язання здобувачам ступеня доктора філософії.

2.13. Оригінали програм зберігаються у випускових відділах. Електронні версії програм, супровідних документів до проведення викладацької практики мають бути розміщені на сайті Інституту.

III. Особливості організації викладацької практики

3.1. Організатором викладацької практики аспіранта є випусковий відділ, за яким закріплений аспірант.

3.2. Права й обов'язки організаторів практики і аспірантів – практикантів:

3.2.1. Загальне керівництво викладацькою практикою та науково-методичне консультування здійснюють керівники практики – від Інституту і бази практики, які:

- забезпечують чітку організацію, планування та облік результатів практики;
- визначають дисципліни, навчальні групи для проведення практики;
- надають методичну допомогу в плануванні та організації навчально-викладацької діяльності аспіранта;
- контролюють роботу практиканта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживають заходи щодо подолання недоліків в організації практики;
- готують відгуки про проходження практики.
- беруть участь у настановчому інструктажі (перед початком практики) і в підсумковій конференції (при завершенні практики);
- відвідують заняття практикантів, беруть участь у їх обговоренні, оцінює;
- надають практикантам допомогу у розробці плану-конспекту, беруть участь в обговоренні звіту за результатами практики і виставляють диференційовану оцінку зарезультатами проходження практики.

3.2.2. Аспіранти у період організації і проходження практики зобов'язані:

- виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готуватися до кожного заняття;
- підпорядковуватися правилам внутрішнього розпорядку закладу, розпорядженням адміністрації та керівників практики. У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, аспірант може бути відсторонений від проходження практики;
- надати звітну документацію.

Аспірант, відсторонений від практики, або робота якого на практиці визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав індивідуальний план і згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах),

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 23 березня 2016 р. № 261 підлягає відрахуванню.

3.2.3. Аспіранти мають право:

- з усіх питань, які виникають під час проходження практики, звертатись до наукового керівника, завідувача кафедри, вносити пропозиції з удосконалення організації педагогічної практики;
- за попередньою домовленістю відвідувати заняття провідних фахівців з метою вивчення методики викладання, ознайомлення з передовим педагогічним досвідом.

3.3. Розрахунок норм навантаження на керівництво практикою на третьому освітньо-науковому рівні визначається рішенням вченої ради.

3.4. Інформація про вид практики, її терміни, кількість кредитів ЄКТС, місце проходження заноситься до індивідуального навчального плану аспіранта.

3.5. Аспіранти, які проводять заняття за трудовою угодою в межах бази практик, звільняються від практики та атестуються випусковим відділом на основі наданої звітної документації.

3.6. Аспіранти мають право проходити викладацьку практику в інших закладах вищої освіти України або за кордоном з наступним поданням звітної документації, визначеною навчальною програмою практики, та характеристикою від керівника з місця проходження практики.

3.7. Викладацька практика проводиться у два етапи (у 5 і 7 семестрах). На першому етапі майбутні доктори філософії залучаються до проведення аудиторних занять, виконання індивідуальних завдань, відвідування занять викладачів кафедри; на другому етапі – крім зазначеного, беруть безпосередню участь в організації і проведенні наукових заходів, діяльності наукових гуртків, товариств.

3.8. Програма практики затверджується на засіданні випускового відділу не пізніше, ніж за місяць до початку практики. Відповідальність за

організацію, якість та результати практики несе завідувач відповідного випускового відділу кафедри та керівники практики.

3.9. Перед початком практики майбутній доктор філософії повинен ознайомитися з програмою практики та разом з керівником скласти календарний план проходження практики, що затверджується на засідання випускового відділу.

3.10. Практика передбачає:

- ознайомлення з навчальною-методичною документацією кафедри (навчальними та робочими програмами з дисциплін кафедри, методами організації контролю тощо);

- відвідування лекційних, семінарських та практичних занять провідних викладачів кафедри;

- розробку планів проведення і самостійне проведення лекційних, практичних, семінарських занять з дисциплін кафедри, а також тематика яких відповідає науковій проблемі, що розроблюється у дисертаційному дослідженні;

- організацію наукових, науково-методичних заходів;

- розробка матеріалів для здійснення експериментальної роботи в з метою впровадження результатів дисертаційного дослідження;

- ознайомлення з бібліотечними фондами;

- підготовка виступу з проблеми дослідження та ін.

3.11. При проходженні викладацької практики у формі аудиторних занять обов'язкова присутність провідного викладача кафедри, завідувача кафедри або керівників практики. Після проведення заняття відбувається обов'язкове обговорення результатів проведення заняття, яке оформлюється у формі відгука.

3.12. Керівники практики складають відгук про проходження практики, в якій визначається рівень теоретичної підготовки майбутнього доктора філософії, вміння організовувати та проводити аудиторні заняття,

комунікабельність та вміння спілкуватися з аудиторією, здатність до педагогічної роботи.

3.13. Після закінчення терміну практики майбутній доктор філософії повинен скласти звіт про проходження практики, який розглядається та захищається на засіданні кафедри у присутності завідувача кафедри, наукового керівника та керівників практики.

3.14. Підведення підсумків практики.

3.14.1. На завершення практики майбутні доктори філософії подають такі звітні документи:

- щоденник практики, де вміщено пропозиції щодо поліпшення умов, змісту та ін. проходження практики із відповідними відмітками про виконання завдань практики;
- звіт, де розкривається зміст виконаної роботи;
- програми проведення наукових, науково-методичних заходів;
- аналіз відвіданих навчальних занять;
- розробка матеріалів для здійснення експериментальної роботи в з метою впровадження результатів дисертаційного дослідження;

3.14.2. У звіті про практику необхідно висвітлити такі питання:

- загальні відомості про кафедру; методичне забезпечення дисципліни; організацію практичних (лекційних, семінарських, практичних) занять; заходи, які забезпечують успішне опанування студентами матеріалу;
- виконання програми практики;
- методика виконання окремих видів робіт відповідно до програми;
- участь у громадському житті кафедри;
- зауваження, пропозиції щодо проходження практики тощо.

3.15. Оцінювання результатів викладацької практики.

3.15.1. На завершення кожного етапу викладацької практики оцінюються результати за кожним видом роботи від 1 до 10 балів.

3.15.2. Результати кожного етапу викладацької практики оцінюються не більше, ніж у 100 балів.

3.16. Затвердження звіту аспіранта, захист результатів викладацької практики здійснюється на засіданні випускового відділу з диференційованою оцінкою, яка вноситься в залікову книжку та заліково-екзаменаційну відомість.

3.17. За підсумками проходження викладацької практики аспірант подає до відділу аспірантури:

- 1) загальний звіт про проходження практики з відгуками керівників від Інституту та бази практики;
- 2) витяг з протоколу засідання випускового відділу про затвердження звіту про проходження практики.

Документи зберігаються в особовій справі аспіранта і розглядається під час звіту за навчальний рік.

IV. База проходження викладацької практики

4.1. Викладацька практика проводиться на базі закладів вищої освіти відповідно до укладених угод про її проходження.

4.2. Предметом угоди є розвиток партнерських відносин, координація зусиль щодо підготовки докторів філософії Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та закладом вищої освіти.

4.3. Угода передбачає забезпечення умов для проходження викладацької практики здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» (2 кредити – 60 годин), що сприяє зміцненню наукових зв'язків між закладом вищої освіти та Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; розширенню науково-дослідної, видавничої діяльності, обміну досвідом професійної підготовки майбутніх педагогів; підвищенню рівня педагогічної майстерності та удосконалення професійних якостей.

4.4. Зобов'язаннями університету є:

4.4.1. Забезпечення умов і сприяння у проходженні викладацької практики здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», участь у контролі за її проходженням; залучення здобувачів до проведення занять з фахових, педагогічних дисциплін, а також до участі у дослідницькій, навчально-методичній діяльності.

4.4.2. Проведення спільних засідань викладачів закладу вищої освіти та науковців випускового відділу підготовки здобувачів ступеня доктора філософії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України для розв'язання проблем, пов'язаних з проходженням викладацької практики.

4.4.3. Проведення спільних науково-методичних семінарів, науково-практичних конференцій, круглих столів за участю науковців, здобувачів ступеня доктора філософії, викладачів і студентів.

4.4.4. Надання бібліотечного ресурсу для проходження викладацької практики здобувачів ступеня доктора філософії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

4.5. Зобов'язання Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

4.5.1. Від Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України забезпечуються умови для проходження викладацької практики здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» покладається на випусковий відділ. Інститут забезпечує:

- надання науково-методичної та інформаційної допомоги колективу викладачів закладу вищої освіти з проблем реформування педагогічної освіти і освіти дорослих;

- здійснення координації наукових досліджень викладачів університету, надання допомоги у проведенні науково-методичних семінарів, науково-

практичних конференцій, круглих столів за участю науковців, викладачів, студентів, здобувачів ступеня докторів філософії;

- проведення спільних засідань і обговорення проміжних і кінцевих результатів проходження викладацької практики в рамках здобуття наукового ступеня доктора філософії третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»;

- висвітлення результатів наукової і практичної діяльності викладачів університету і здобувачів ступеня доктора філософії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України на сторінках наукових педагогічних видань;

- залучення колективу викладачів і студентів до наукових заходів Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

V. Прикінцеві положення

Всі зміни та доповнення або нова редакція Положення розглядаються та приймаються на засіданні Вченої ради та затверджуються наказом директора ІООД НАПН України.

По затвердженні нової редакції Положення, попереднє втрачає чинність.